

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Год. XXII.

Януарий — 1930.

Книга 1.

Василъ Захариенъ

в. ЧЕМБЕРЛИЯ — РИЛА

Погледъ къмъ Еди Гьолъ.

фот. М. Кръшнякъ

НОВОГОДИШНИ РАЗМИШЛЕНИЯ

Предъ прага на новата година ние неволно се питаме: какво донесе изтеклата година за родния туризъм? Постигнахме ли поне нѣщо отъ предначертаното, направихме ли поне стѣпка напредъ къмъ въжеланитѣ върхове, къмъ върховетѣ на туризма? И хвърляйки погледъ назадъ ние можемъ да бждемъ доволни отъ стореното. Наистина то не е всичко, но то е все пакъ нѣщо и то нѣщо сжществено за постигане нашитѣ задачи.

Миналата година въ новогодишния брой на списанието ние набелѣзахме новитѣ ни задачи. Всички не успѣхме да разрешимъ, но все пакъ ние сторихме много за обединението на туристическитѣ сили, като измѣнихме даже устава си за тази целъ. Ние дадохме пълна възможностъ на всички близки намъ туристически дружества да застанатъ подъ знамето на най-старата и най-здрава туристическа организация у насъ, и, ако обединението и до днесъ не е станало, отговорността за това остава само на другата страна, която и до днесъ не прояви никаква воля за обединение.

Още миналата година ние писахме че обединението ще зависи отъ съзнанието и добрата воля на всички дейци въ областта на туризма и ще е

пробенъ камъкъ за зрѣлостта на движението. Доказаха ли всички дейци своята зрѣлостъ? — Нека оставимъ новата година да даде отговоръ на този въпросъ.

На второ мѣсто ние разрешихме уставно и веднажъ за винаги деликатния въпросъ за собствеността на планинскитѣ хижи и домоветѣ, както и въпроса за тѣхния строежъ и стопанисване. Съ това се положи здрава основа на строителната ни дейностъ, която тепърва предстои да се развие въ широкъ мащабъ. Бавно, но сигурно, нашата дейностъ се опредѣля предпочително къмъ строежъ на планински хижи и както бѣ изтъкнато въ една отъ последнитѣ клонови конференции, досегашния опитъ е доказалъ, че нашитѣ клонове не сж достатъчно силни въ финансово отношение за да се заематъ съ строежа на туристически домове.

На Ловчанския съборъ се прие единодушно програмата, съ която се опредѣля броятъ на необходимитѣ хижи на 51, като се реши за времето отъ 1929 до 1931 година да се построятъ хижитѣ: подъ Мусала, на мѣстността Полянитѣ въ Пиринъ, при езерото подъ вр. Белмекенъ, подъ в. Паскалъ (черни Витѣ) Ст.-Планина и при р. Дамяница въ Пиринъ. Хижата подъ Мусала е почти

довършена, и идното лѣто ще бѣде открита, а за тази въ мѣстността Полянитѣ сѣ събрани материяли. Решението на събора да се установи единъ редъ при строежа на хижитѣ, като се даватъ отъ Централното настоятелство помощи само на ония клонове, които строятъ по програмата, и то следъ като се започне строежа, — е една голѣма стѣпка напредъ въ хижестроенето. Така ще се избѣгне безразборния строежъ на хижи, които не сѣ тѣй належащи и ще се постави общия интересъ на българския туризъмъ предъ частния — на нѣкои отдѣлни клонове.

На трето мѣсто се уреди Висшия туристически съветъ — едно съвѣщателно тѣло, което първа ще покаже до колко ще може да пропагандира нашитѣ идеи срѣдъ обществото и доколко ще може да убеди меродавнитѣ фактори и гражданството въ полезността на културното дѣло на туризма. Отъ него ние ще очакваме сжщо да изработи и платформи за по-целесѣобразно и практическо приложение на идеитѣ на туризма въ нашата страна.

Най-после не можемъ да не отбележимъ и за изнасянето на конгреса на Асоциацията на славянскитѣ туристически дружества въ София, които запозна славянскитѣ ни другари непосредствено съ дѣлото на българскитѣ туристи и заздравя създаденитѣ помежду ни досега идейни връзки.

Тѣзи сѣ по-важнитѣ моменти изъ дейността на Б. Т. Д. презъ изтеклата година, къмъ които нека споменемъ и сжществуващитѣ добри и приятелски отношения съ Юношеския туристически съюзъ.

Това е стореното до сега. Какво, обаче, ни предстои презъ настѣпващата година? Толкова много задачи има предъ себе си родния туризъмъ; толкова много благородни цели привличатъ любовта на българския туристъ. И ние сме пълни съ вѣра че рано или късно тѣзи цели ще бждатъ постигнати съ дружитѣ усилия на всинца ни — чрезъ нашата несломима енергия — за благо на цѣлия ни народъ. Нека, обаче, се опитаме да посочимъ задачитѣ, чието разрешение се налага още презъ тази година.

Преди всичко ние трѣбва да продължимъ нашата дейность за обединение на туристическитѣ сили въ страната. Съ хладнокървие и тактъ, но и съ твърдостъ ние ще работимъ за това обединение, водени отъ високото съзнание за голѣмата пакость, която се нанася на нашето културно дѣло отъ единъ съ нишо необяснимъ и неоправданъ разколъ. И нека се надѣваме че най-после добре разбранитѣ интереси на туризма ще надѣлѣятъ сектантския духъ.

Белезането на планинскитѣ пѣтища и пѣтеки — отъ друга страна — е наложително да се извърши чась по-скоро. Крайно време е този въпросъ да се изнесе на преденъ планъ и — наредъ

съ изграждането на хижи — да се разреши основно. Безъ маркировка — нѣма модеренъ туризъмъ. И ние не се съмняваме че всички клонове ще дадатъ пълното си съдействие на Централното настоятелство на Б. Т. Д. за осжществяване на широко замисления планъ за единна и трайна маркировка до всички по-главни планински върхове, обектъ на туризъмъ. Подготвителната работа е вече започната: организацията и необходимитѣ материали за маркировката сѣ дадени отъ Централното настоятелство, но активната помощъ на клоноветѣ е абсолютно необходима и ние не се съмняваме че тя ще бѣде дадена на драго сѣрдце.

Предстои изграждането на хижа подъ в. Белмекенъ. Въ една отъ последнитѣ конференции Централното настоятелство изнесе идеята — изграждането на тази хижа да стане отъ група Южно-български клонове въ Пловдивъ, Т.-Пазарджикъ, Бѣлово, Костенецъ, Долна-Баня и др. По този начинъ ще се направи първия опитъ група клонове да събератъ срѣдства за изграждане една хижа подъ ръководството и съ финансовата помощъ на Централното настоятелство. Въ предстоящитѣ годишни събрания съответнитѣ клонове трѣбва да взематъ решения за помощитѣ, които ще внесатъ за хижата.

Освенъ това предстои да направимъ всичко възможно за създаване на официално бюро за туризъмъ. Отъ всички балкански страни само България и до сега не е създала една служба, която да се грижи за развитието на туризма — въ най-широкъ смисълъ на думата — като взема нуждитѣ мѣрки за стопанското използване на туризма: по-специално — за използване посещението на чужденцитѣ. Българското туристическо дружество, като идейна организация не може да се заеме прѣко съ създаване на подобна служба, която ще засегне главно стопанската страна на туризма, но то ще действува най-настойчиво за нейното създаване отъ органитѣ на държавата.

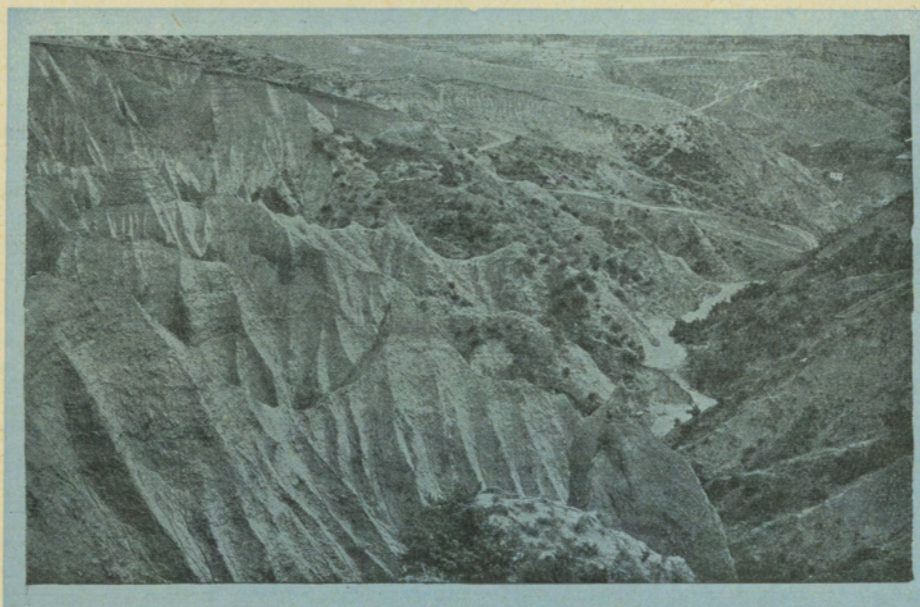
Единъ трагиченъ случай — преждевременната смъртъ на оплаквания отъ всинца ни преданъ младъ туристъ Димитъръ Бардаровъ, който загина срѣдъ снѣжнитѣ виелици на Витоша — наложи на вниманието ни единъ изоставянъ до сега въпросъ: — този за зимния туризъмъ. Зимния туризъмъ е едно сравнително ново явление и за планинарството въ западна Европа. Той се появи съ популяризирането на ски-спорта. У насъ началото на зимния туризъмъ се постави съ изграждането на планинскитѣ хижи въ Витоша и другитѣ планини. Неусѣтно ски-излетитѣ добиха широко разпространение. Увлечението бѣ тѣй силно че туристи съвсемъ незапознати съ трудноститѣ на планината зиме, нито съ нейнитѣ опасности, почти безъ всѣка подготовка, зле екипирани предприемаха най-рисковани излети при

каквото и да било време. Нѣщо повече софийскитѣ туристи въведоха обичая да възкачватъ Витоша посрѣдъ нощъ съ ски или безъ такива. Дали има буря горе на планината или е хубаво времето — сѣщо бѣ безъ значение. Всички мжноти се презираха, а и смъртната опасностъ отъ виелицитѣ и студа като чели не сѣществуваше. И ето — въ кжсо време ние дадохме само на Витоша две скжпи жертви за туризма и то жертви, които можеха и трѣбваше да се избѣгнатъ, ако туристическитѣ организации пристѣпѣха по-методично къмъ практикуването на зимния туризъмъ, който се извършва при условия сѣвсемъ различни отъ тия на лѣтния туризъмъ.

Зимния туризъмъ по своитѣ опасности има много общо съ туризма въ високитѣ планини, по-

нага отъ всички клонове на Б. Т. Д., както и отъ другитѣ туристически организации.

Възкачването на планината презъ зимата нощемъ е една безсмилица отъ туристическо гледище, ако не е престѣпление къмъ самитѣ излетици. Възкачването пъкъ въ буря и виелица е често безумие! . . . Дивна е планината въ зимното си велелепие, кжпана въ лжчитѣ на слънцето, но тя е могжща и страхотна въ мъглата на снѣжния вихъръ. Изъ него се носи призрака на бѣлата смъртъ що дебне и сграбчи въ леденитѣ си обятия залутания въ снѣжната пустиня туристѣ. . . И както се любуваме на природната красота, тѣй трѣбва да се научимъ да уважаваме могжщата стихийна природа, предъ силата на която човѣкътъ е само една пѣсчна пращинка. Волята за

Яроветѣ надъ Бѣлово.

фот. Кр. Савовъ

крити съ вѣченъ снѣгъ. Туристическитѣ организации въ Швейцария и другаде отдавна схванаха това и уредиха специални курсове за запознаване младежта теоретически и практически съ опасноститѣ на планината зиме и съ срѣдствата за нейното превъзможване. Нека вземемъ добъръ урокъ отъ скжпитѣ жертви и организираме незабавно подобни курсове. Тѣхното уреждане се пада по дългъ на Б. Т. Д., Ю. Т. С. и Ски-клуба въ София, които още тази зима трѣбва да подготвятъ систематично обучение на младежта за зимнитѣ излети. Примѣрътъ на Софийския клонъ на Ю. Т. С., който нареди да има презъ зимата само дружествени излети подъ ржководството на главатарии, трѣбва да се възприеме вед-

завладяване на планината е похвална, но ние трѣбва да умѣемъ да ценимъ природнитѣ сили, които като противникъ сж жестоки и неумолими. Доброто познаване на планината и нейнитѣ капризи ще ни продиктува строга самопреценка на силитѣ, и — навреме разумно самоограничение. Така се отнася съ респектъ къмъ планината истинския туристъ, истинския планинецъ.

Наистина, тжженъ е споменътъ за рано загиналитѣ другари, но нека имаме поне утехата, че тѣ станаха изкупителна жертва за грядущитѣ следъ тѣхъ въ стръмния пжтъ на родния туризъмъ

Съ тия мисли ние пращаме нашитѣ новодошши поздравии на всички български туристи.

Н. Галчовъ

ГОЛЪМО БЪЛОВО И РАКОВИЦА

Слънчевитъ лжи вече се дигаха отъ полето и прощално още обливаха ребрата и върховетъ на Родопитъ и Сръдногорието, когато локомотивътъ изпищъ и спръ на гарата Бълово.

Селото Голъмо Бълово, се гуши скрито задъ завоитъ въ гънкитъ въ пролома на Родопитъ, въ дъното на който тече не многоводната Бъловска рѣка, единъ отъ многобройнитъ дѣсни прийоци на Марица. Рѣкичката се казва Яденица, име съ каквото заслужено би трѣбвало да се назоваватъ и всички други малки и по-голѣми рѣки въ Родопитъ, дето безмилостната хищна и невежаржа е оголила чаровнитъ имъ легла съ тѣхнитъ китни поляни и величествени увеси отъ природ-

Тѣй скрити сж и повечето селища изъ Родопитъ и въобще въ всички планини въ българскитъ области. Проломътъ-корито на рѣката не е много стѣсненъ отъ гарата до селото, какъвто е той отъ селото нататкъ за вътрешността къмъ Юндола и главното било, що въ Западнитъ Родопи дѣли водитъ на Мѣста и Марица. Склонътъ отъ лѣвия брѣгъ на Яденица се спуща по-полето и образува повечко сгодна за обработване полянска площъ, която въ горнитъ си краища има каменаци — стрѣмнини съ тукъ тамъ храсталакъ, но постоянно оглозгванъ отъ козитъ. Цѣлата площъ-ребро близо до селото е попѣстрена съ лозя, ливади и ниви, едни отъ последнитъ вече засѣти, а по други

Голъмо Бълово

фот. Кр. Савовъ

ното имъ облѣкло и красоти — горитъ. Та и Бъловската Яденица твърдѣ умѣстно и кога поядовито, кога по-хрисимо, но често въ яда си отмъщава на похитителитъ. Така съ водитъ си яде наклонитъ, озжбва висинитъ имъ, като не остава и най-малката тревница да се задържи по оглозганитъ, изяденитъ гънки, а отгоре на всичко това въ по-силни и поройни дъждове разяжда и подравя и самитъ основи на Бъловскитъ кжщи, които сж по брѣговетъ й.

Яденица иде отъ китнитъ плещи на прочутия Юндолъ въ Западнитъ Родопи, високи надъ 2000 м. отъ морското равнище, и змиевидно пори хълбоцитъ на спускащитъ имъ се къмъ северъ склонове. Селото Голъмо Бълово отстои на около 4 километра отъ гарата или, по право казано, отъ самата р. Марица. Сгушено е въ единъ завой, че до като се не влѣзе въ него, не може да се види.

сега лениво се движеха орачи и съ ваклитъ си волове порѣха рохката червеникаво-жълтинкава планинска почва. По самитъ пѣкъ брѣгове на рѣката се мждрятъ малки като кошарки, но грижливо обградени и напоявани градинки, потънали въ кичесто зеле и буенъ увитъ по високи набити вѣйки още зеленъ фасулъ, прочутъ по своя вкусъ. Отъ гарата до селото има и нѣколко дѣсгорѣзници, въ които трупето за рѣзване на дѣски съ кола се докарватъ отъ къмъ Юндола.

Склонътъ отъ дѣсниятъ брѣгъ на Яденица е пострѣменъ; работна земя въ видъ на малки паланки, каквито сж присжжи на физическия строежъ на планинитъ, тукъ сж много по-рѣдки. Ребрата на цѣлия склонъ сж облѣчени въ храсталакъ и тукъ-тамъ се виждатъ и по-голѣмички млади дървета. Изглежда, че мѣстото е охранително, и ако е така, то до нѣкжде е запазено отъ

зжитѣ на козата и отъ бравата на хората, следователно, съ надежда за една буйна, гжста и хубава гора въ недалечно бъдеще.

Шосето съ малки завойчета е протнато по дѣсния брѣгъ и едва ли на нѣкѣде е по-високо отъ 4—5 метра надъ рѣчното ниво. То е съ незабележанъ наклонъ, доста сносно е, почти безъ ями, макаръ че движението по него на кола съ тежки товари отъ дѣски и дървета е твърде голѣмо. Това показва, че поддържането му е въ добросъвестни рѣце. Долинката е чудно красива съ своя запазенъ почти пролѣтенъ ликъ и оглушавана отъ птичия хоръ на славеитѣ, косоветѣ и други пойни птици. А каква ли ще е чаровността и на тая дивна Родопска гѣнка презъ май и юний, когато е въ своя пълень райски разцвѣтъ!

Селото като че ли е въ най-гѣсната частъ на ущелето, което продължава да се вѣвира по-нататѣкъ между скали, каменаци, сипеи-ярове и стрѣмнини, прошарени съ храсталаци, и вече все по-начесто и съ голѣми дървета, предимно джбъ и букъ. Борѣтъ е още далече; той се чернѣе и вири гордо глава на волностъ по гребенитѣ и върховетѣ. Кѣшитѣ и по двата брѣга на рѣката сж твърде нагжсто и съ криви, тѣсни и нечисти улички. Всички постройки сж почти двуетажни, полудървени и полукаменни, а нѣкои и изцѣло дървени, много и недовършени. Рѣдко се вижда по-нова, съвременна, варосана и по-спретната кжща. Единственитѣ видающи се нови и приветливи постройки сж общинскиятъ домъ, въ който има и театраленъ салонъ, а на лицевата му страна въ долния етажъ се помѣщава читалището съ твърде бедна библиотека и десетина вестници и списания. Общинската сграда е на лѣвия брѣгъ на рѣката, а на стотина и повече метра горе въ доста наведения спускъ на склона и надъ свършека на кѣшитѣ е училището, юва, хубава и голѣма сграда съ широкъ дворъ на около и градина, съ новосадени дръвчета, но повечето изсѣхнали. Сградата сега се довършваше.

Въ срѣдата на селото до самия общински домъ по единъ хубавъ камененъ мостъ отъ ново време шосето минава отъ дѣсния на лѣвия брѣгъ и отъ тукъ нататѣкъ продължава по дъното на пролома къмъ Юндола, минава билото за Якоруда и отъ тамъ за Банско — Разлога и Неврокопъ.

Колкото въ дъното по двата брѣга на рѣката Бѣлово съ своитѣ бедни на гледъ, полудовършени и оглозгани кжщи е неприветливо, толкова пъкъ околността му е дивна, омайна. Нѣколкото отдѣлени въ краищата по ребрата на склоноветѣ кжщички сж съ широки дворове, кацнали като птици гнѣзда съ дивенъ кржгозоръ — нѣщо повече отъ кокетни вили, но изцѣло съ типичната си българска външностъ.

До като въ своя цѣлостенъ архитектуренъ и външно, и вътрешно видъ и строежъ наново време никаква промѣна почти не е внесло и въ това

родопско село, то въ носията и живота инѣкъ на бѣловчани старото, самобитното народно-българско е вече на окончателно изчезване. Само старитѣ надъ 50 години мжже и жени сж запазили своята отъ доосвободителната война срѣдногорско-родопска носия — мжжетѣ съ кожени шапки, абени потури, долами и пояси отъ домашенъ вълненъ платъ, а женитѣ съ дълги до петитѣ вълнени сукмани, полутѣмни престилки и кърпи-забрадки безъ особена бродерия и други краски. У новото следъ освобождението поколѣние старото, народното типично българско е обезличено, изоставено и замѣстено съ ново, чуждо — не българско и то безразлично отъ кжде и какво е земено по подражение. Не знаемъ, въ какво ли възхищение, мисли и блѣнове би изпадналъ нѣкой чистокръвенъ грѣкъ, или чужденецъ елинофилъ, ако случайно му падне пжтъ и презъ Бѣлово и види това всичко мжжко съ каскетъ на главата си.

Творцитѣ на парижкитѣ договори презъ 1919 година, както се знае, всичко предвидѣха, за да запазятъ за себе си и за своитѣ любимци и малки съюзници — сърби, гърци и ромѣнци — мнимата цивилизация и разбираната отъ тѣхъ свобода и човѣшки права, громки думи, задъ които се криятъ и оправдаватъ заграбенитѣ чужди земи и разпокжсани живи тѣла на малки и нещастни народи. Между многото цивилизаторски мѣрки, едно видно мѣсто заема каскетъ въ Гърция и шапката въ Югославия, собствено Сърбия. По заповѣдь и подъ страхъ на глоба, бой и затворъ още отъ 1913 година всички инородци и иновѣрци, нови поданици на Гърция сж заставени да носятъ каскети на главитѣ си. И отъ тогава до днесъ всички изгонени „доброволно“ българи, помаци, турци, евреи и др. отъ Македония и Западна Тракия и дошли въ свободна България, сж съ каскети. Така каскетаджийството стана на мода и у насъ, безъ да подозираме, какъ съ него засилваме фантазията на гърцитѣ и гъркофилитѣ.

Бѣлово е било, е и сега чисто българско село. Турци въ него не е имало. Поминѣкътъ въ миналото му е билъ завиденъ; та той не е зле и днесъ. Освенъ земледѣлие и скотовѣдство, тукъ е имало и не безъ значение за ония времена метална рѣчна промишленостъ — изработване отъ бронзъ и желѣзо разни сѣчива, пирони и други принадлежности. По двата брѣга на 2 километра южно отъ селото въ пролома се намирали старитѣ медени рудници, отдето се е копала желѣзна руда. Кжсове малки, сгурии и знаци на засипани сега рудни дупки и сега се виждатъ тукъ. Мѣстността се казва Жагитѣ. За тая минала желѣзна промишленостъ свидетелствуватъ още и многобройнитѣ желѣзни кръстове по параклиситѣ въ Бѣлово и околността му.

Земледѣлието днесъ е слабо, едно че почвата е изтощена по липса на торъ и свиличане отъ пороитѣ, и друго, че доходността отъ горитѣ е много по-голѣма и сигурна. Днесъ останалитѣ въ

селото Бѣловци сж добре плащани работници — да сѣкатъ въ гората дървета, да ги влачатъ на дѣскарѣзницитѣ, дето и сами тоже работятъ. По-предприемчивитѣ и заселили сж на гарата пѣкъ сж сами стопани на дѣскарѣзници и търговци на производството си въ градиво. Бѣловскитѣ борови дѣски се много ценятъ и търсятъ поради доброто си качество. Землището на Бѣлово е голѣмо. То обгрѣща около 120 хиляди декара гори, предимно борови, 20 хиляди декара пасбища и отдѣлно обработваеми ниви, лозя и др. Дѣскарѣзници има 8 въ и около селото и 7 на гарата. Отъ Бѣловскитѣ гори сж траверситѣ и гаритѣ на източнитѣ желѣзници още отъ 1872 година.

Скотовѣдството е изгубено само въ отношение на овцетѣ. Пасбищата сега се използватъ лѣте отъ каракачанитѣ, които ги наематъ. Бѣловци днесъ иматъ само кози; всѣко семейство не само въ селото, но и живущитѣ на гарата, има по 2—3 и повече кози за домашнитѣ си нужди; обаче, има стопани и по на 100—200 и повече кози, отъ които се приготвя вкусно сирене, масло и месо съ добъръ пазаръ на гарата и другаде.

Предания, названия и следи отъ стари селища, монастири, черкви, параклиси и крепости и въ околноститѣ на Бѣлово има много. Твърде интересна е малката пещеря въ варовниковата скала въ двора на черквата. По една дървена примитивна стълба се изкачватъ на около 3 метра височина и се влиза презъ достатъченъ отворъ вратата вътре. Това е една естествена сводова каменна стена отъ около 8 кв. метра и 2 м. височина. Входътъ ѝ е обрасналъ съ храсталакъ, че остава досущъ скрита за посетителя-минувачъ. Приспособена е за параклисъ съ икони, кандила и малко олтарче, въ известни празници се служи, и Бѣловци се черкуватъ въ нея. Тая пещера трѣбва да е служила за таенъ молитвенъ домъ презъ първитѣ вѣкове на турското робство, когато всички християнски черкви и параклиси сж били унищожени, а строежъ на нови не се допушало не само въ селата, но и въ градоветѣ.

Южно отъ селото на дѣсния спускащъ се склонъ е отдѣленъ нѣкакъ си единъ връхъ съ пресѣченъ конусъ — полянка, цѣлиятъ покритъ съ гора и храсталакъ. На него се намиратъ развалинитѣ на стара голѣма черква, която е имала около 30 метра дължина и повече отъ 17 метра широчина. Обстойно описание за тоя рѣдъкъ и интересенъ отъ старохристиянската архитектура паметникъ ни е далъ нашия византологъ-историкъ професоръ П. Мутафчиевъ.*) Преди една година единъ американецъ прави разкопки на това мѣсто. Името на черквата е „Св. Спасъ“, но Бѣловци именуваатъ цѣлия връхъ „Спасовица“.

Въ горния край на селото отъ дѣсния брѣгъ на рѣката се намира другъ старъ параклисъ Св.

Никола. Обграденъ съ камененъ високъ зидъ, той се крие въ гжсталакъ вѣчно зеленъ чемширъ, достигналъ надъ два метра височина, а между него и нѣколко много стари овощни дървета. Параклисътъ е низъкъ, едва се вижда покрива му отъ вѣнъ и не е постанъ ни съ плочи, ни съ дѣски. Тоя параклисъ трѣбва да е отъ по-сетнешно време на турското господство, когато християнското население въ нѣкои селища, подвластни на по-вѣротърпими беове можело да си въздига прости, отъ вѣнъ не подозрѣваеми, като обикновени жилища малки постройкы, които служели за черкви. Интересенъ е този параклисъ съ находешитѣ се въ него 7—8 голѣми подвижни желѣзни кръстове — свѣщници, на които богомолцитѣ сж лепили горящитѣ си свѣщи. Всѣки единъ отъ тѣхъ има особена украса и видъ отъ кръстосано-преплетенитѣ ковани желѣзни прѣте. Всички сж мѣстна направа, останали отъ едновременноната желѣзарска ржчна промишленостъ. Такива параклиси има още нѣколко въ околноститѣ на селото, нѣкои отъ тѣхъ занемарени и полусѣборени, въ които козарчетата вкарватъ своитѣ малки стада въ лошо време. Други пѣкъ сж съвършено заличени отъ повърхността, но имената и преданията за тѣхъ се пазятъ и презъ известни празници Бѣловци се черкуватъ и колятъ курбани на мѣстата имъ. Характерното е въ случая, че въ всѣки параклисъ или мѣсто, дето е имало такъвъ, има и голѣми каменни кръстове, дълбоко забити въ земята и одимени отъ паленето на свѣщи по тѣхъ. Подобни кръстове има на всѣкъде въ и около всички други селища въ Родопитѣ, и тѣ изрично твърдятъ, колко голѣмъ религиозенъ християнски животъ е кипѣлъ въ тѣзи български планини презъ срѣдновековието.

По зигъ-загова пжтека възъ стрѣмнината отъ селото на лѣвия брѣгъ на Яденица се излиза на Раковица. Това е една красива доста голѣмичка площъ — поляна, слабо наведена къмъ северъ и Момина Клисура. Тя се образува отъ спускащитѣ се склонове на западнитѣ Родопи между Сестримската рѣка и Яденица. Въ пречупването на склоноветѣ по срѣдата имъ надъ поляната се издига единъ конусообразенъ хълмъ, който самостѣрчи като наблюдателенъ пунктъ надъ тѣснината между Срѣдногорието и Родопитѣ и страничитѣ проломи-проходи на Бѣловската и Сестримската рѣки. Задъ този конусъ се шири вътрешния лабиринтъ на западнитѣ Родопи безъ край и скритъ въ хоризонта къмъ югъ.

Наногорницето отъ селото Бѣлово до поляната на Раковица разстоянието въ въздушна линия едва ли надминава 500 метра, обаче, изкачването отнема повече отъ половинъ часть уморителенъ ходъ. Надъ селото при излаза на поляната предъ очитѣ и краката на туриста се изпрѣчва стихийността на плалнинскитѣ пороища, когато човѣшкото невежество имъ разчисти пжтя отъ горитѣ. Тукъ на една квадратура отъ нѣколко

*) Материали за археологическа карта на България кн. II. Издава комитетъ за старинитѣ при Народния Археологически музей въ София 1915 год.

декара дъждоветъ на дълбоки и гъсти единъ до другъ нарѣзи и сипеи сж обезобразили цѣлия брѣгъ, спускащъ се къмъ Бѣлово. По тѣзи грозни ярове и голооти ни една тревка не е могла да се задържи, а и дето по краищата и по твърдата почва се е опазила самотно нѣкоя стърчаща зеленина или нѣкое храстче, вижда се, че и тѣ сж въ непосилна борба и въ края на живота си. Почвата тукъ, жълтеникаво-пѣськлива и ронлива, постоянно се сипе и свлича. Нѣкои отъ яроветъ сж цѣли бездни отъ 10—15—20 метра дълбочина и е невъзможно вече слизането въ дъното имъ.

Картината е, наистина красива, чаровна, но въ сжщото време и тъжна.

Задъ яроветъ започва поляната, по която рѣдко се вижда оцѣлело дръвце, или групичка храсталакъ по малкитъ ѝ и плитки долчета, обаче, по краищата околорѣстъ тукъ-тамъ кой знае какъ

лянка върхъ, дори камъни не се виждатъ на това мѣсто, освенъ разхвърлени такива по ребрата му и затревявали въ гъстия храсталакъ. Гледката отъ тоя върхъ е великолепно, пространна къмъ всички страни: на северъ е дивната Момина Клисура съ Сръдногорието задъ нея; на западъ сж величественитъ Белмекенъ, Мусалла и Сюткя, на изтокъ е отворѣтъ на Тракийската равнина, а на югъ — необятнитъ Родопи.

Селото Голѣмо Бѣлово днесъ се състои отъ дветъ селища. — самото село съ 2159 жители и гарата съ 1093. Гарата бързо расте и е вече добила не само видъ на едно гиздаво градче, но е и търговски и индустриаленъ центъръ, твърде оживенъ. Всички сгради сж двуетажни, съвременни, варосани и боядисани, съ пълна гражданска обстановка. Всѣка къща си има и грижливо обградено дворче съ дръвчета и цвѣтя. Околността е

Мъгли надъ Прави Искръ.

фот. М. Кръшнякъ

сж се запазили малки купчинки джбови дървета. Такава купчинка-горичка е тая на северо-изтокъ надъ селото, дето е имало старъ параклисъ Св. Георги, сега съвсемъ сринатъ и изчезналъ, но съ единъ голѣмъ камененъ и дълбоко забитъ въ земята кръстъ.

На Раковица сж най-хубавитъ и годни за обработване и близки на бѣловчани ниви. По тѣхъ на много мѣста се виждатъ временно и подвижни отъ сухи прѣти кошари, въ които следъ жътва, до като хване зима, ношуватъ на открито козитъ и яловия и непорасналъ още едрър добитъкъ на Бѣловци. Така се натоварятъ стърнищата ниви, като се използва и пашата имъ презъ есенята.

На конусообразния стърчащъ надъ поляната-площъ върхъ се е намирала крепостъта Раковица, известна презъ сръдновековieto, вѣроятно и порано въ древността. Сега никакви следи отъ нея не сж останали на изравнения въ малка по-

полянчеста, особена на дѣсния брѣгъ на Яденица. Цѣлата е обработваема и превърната на лозя, ниви, овощни градини, люцернови ливади и др.

Освенъ десетината складове на строителенъ дървенъ материалъ, на гарата вече има и нѣколко индустриални заведения: дѣскорѣзници, работилници на мобили, мраморъ, книжна фабрика за опаковки, такава за качета, бурета и др. Близко по на нѣколко километра разстояние до гарата сж разположени и нѣколко добри и производителни селца, между които е и старото Бѣлово, отдето е заселено днешното Голѣмо Бѣлово.

Изобщо Бѣлово съ своята околностъ, красива, гориста, съ старинни следи и значение отъ миналото на българското племе, при това и достъпни и интересни, заслужава вниманието не само на нашитъ туристи, но и на всѣки българинъ, който обича хубавата българска природа и красивитъ български покрайнини.

Ст. Н. Шишковъ

ОПАСТНОСТИТЪ НА ПУСТИНЯТА ДАРВАСЪ

Приключенията на една руска експедиция.

Руската геологическа експедиция, състояща се от 14 души, потеглила въ началото на януарий м. г. отъ Владивостокъ за да изследва пустинята Дарвасъ. Тукъ даваме извлечение отъ описанието на участника Георги Рудневъ.

Пустинята Дарвасъ започва отъ най-крайната източна частъ на Бухара, прекъсва се на югъ отъ планинския масивъ Дарвасъ и продължава следъ това до Индустанъ и Авганистанската граница. Северно отъ нея се простира планинската верига Каратегинскъ, която свързва пустинята съ Фергана, една богата низина отъ Туркестанъ. На изтокъ тя се простира до снѣжнитъ върхове на Памиръ.

Пътуването ни презъ Оби Хингоу, скалистата висока равнина, простираща се по пѣсч-

Ето вече осми день отъ нашето пътуване презъ безкрайнитъ планини, които на нѣкои мѣста се състоятъ само отъ голѣми плочи. Непроходимата мѣстность не позволява да се използватъ скрититъ тукъ отъ вѣкове и хилядилетия безбройни богатства. Въ плочитъ открихме различни следи отъ предисторическо морско население, което показва, че тия мѣста до Памиръ и на изтокъ дори до склоноветъ на Хималаитъ сж били по-рано залети отъ единъ изчезналъ океанъ. Нѣкои не добре запазени части отъ огромни скелети,

Пиринъ

нитъ брѣгове на рѣката Сурхаба, бѣше съпроводено съ голѣми трудности. Отвесни планински склонове, липса на каквито и да е пътища, опасни преходи презъ многобройнитъ планински рѣки — всичко това задържаше нашата малка група, състояща се отъ моя милость, геологъ, помощникътъ ми Сасновъ и четирма пътеводители отъ Бухара.

Ние се бѣхме отдѣлили отъ голѣмата експедиция за да изследваме геологическия характеръ на Оби Хингоу, а пѣкъ главното ядро ръководено отъ професоръ Михаилъ Красинъ имаше задачата да пропътува отъ Фергана презъ Памиръ. Този пътъ бѣше значително по-лекъ и азъ трѣбваше да побързамъ за да стигна на време уреченото мѣсто за срѣща, именно при горнитъ притоци на рѣката Сурхаба.

които ние намѣрихме въ една тъмна пещера въ пѣсчнитъ скали, показватъ всички признаци на динозаура. По-нататъкъ ние намѣрихме единъ по-добре запазенъ голѣмъ преденъ зжбъ отъ нѣкое гиганско животно, което ще да е принадлежало къмъ фамилията на индикоперия. За жалость времето бѣше кратко и ние неможехме да престоимъ по-дълго на това интересно мѣсто. Следъ като отбелѣзахме всичко въ нашитъ карти, ние продължихме пътя си напредъ.

Тъмнината ни настигна още въ планината и ние уморени отворихме палаткитъ си и се приготвихме за сънъ. Съ помощта на горящи главни внимателно изследвахме близката околность на нашия лагеръ. Отровни и вредни насѣкоми, които се бѣха скрили подъ камънитъ, бидоха хвърлени въ пламъцитъ и унищожени. После вземахме едно

дълго вжже, изплетено отъ овча вълна и съ него заградихме нощния си лагеръ. Това бѣше единствената, ако не съвсемъ сигурна защита срещу скорпионитѣ, които тукъ се срѣщатъ въ голѣми количества и съ тѣхъ ние трѣбваше непрекъснато да се разправяме. Овцитѣ сж тѣхния най-голѣмъ неприятель и щомъ като тѣ подушатъ овчата мизма, бързо избѣгватъ.

Бѣхме вече се предали на отморителенъ и дълбокъ сънъ, когато единъ силенъ ударъ, внезапенъ и дълбокъ ни събуди. Ревътъ на вѣтра нахлу съ страшенъ шумъ въ ушитѣ ни. Една минута всичко пакъ се смѣла, настана гробна тишина и ето още веднажъ, около една секунда, продължи повторилиятъ се ревъ. — „Земетресение!“ — мина ми като мълния презъ ума. Въ Дарвасъ това се случва прочемъ доста често. Единъ отъ трусоветѣ бѣше толкова силенъ, че двама отъ нашитѣ прислужници попадатъ по земята. Следъ това последваха още нѣколко труса, единъ следъ другъ, придружени отъ глухитѣ подземни бучения. Наблизо една скала рухна съ грозенъ шумъ надолу въ низината. Следъ това настана пакъ гробна тишина

Пакъ се вслушахме втреничили погледъ въ мрачината натагъкъ. Буйниятъ потокъ, който се намира на 50 метра отъ насъ като че ли заглъхна. Шумътъ на вълнитѣ замръ, не се чуваха и камънитѣ, които водата безспирно събаряше и влачеше. Унесени въ тежъкъ сънъ моитѣ другари скоро заспахъ. Азъ стоехъ още буденъ и разни мисли се тълпѣха въ ума ми, и отлитаха далечъ, далечъ презъ дългитѣ хилядилетия, когато изстудяващата земя се е отдѣлила, планинитѣ сж се появили, бавно и постоянно се е породилъ и тече животътъ. . .

Неволно ми хрумна за извънредно опасното положение, въ което се намирахме сега. — „Ставайте! Да вървимъ, извикахъ азъ. — Рѣката е прокъснала преградата и се разлива по пѣсѣчната степъ, точно срещу нашия лагеръ!“

Търрейки се презъ камънацитѣ ние бързахме да се отдалечимъ отъ това опасно мѣсто и достигнемъ близкия гористъ връхъ, като влачехме въ тъмнината и нашитѣ коне и кози . . . Задъ петитѣ ни вървѣше смъртъта . . . Огромни водни ивици блестящи като лава, лудо се спускаха къмъ насъ и дори ни застигаха . . . Но ние бѣхме вече достигнали скалистия брѣгъ и се възкачвахме нагоре. Нѣколко минути още ние бързахме и следъ това изтощени спрѣхме да си поемемъ дъхъ, цѣли потънали въ потъ. Въ сжщата минута и водага достигна до скалитѣ. Отъ нейнитѣ удари хвърчеха бризги чакъ до насъ. Но ние бѣхме вече на сигурно мѣсто и спокойно потърсихме въ новъ сънъ отмората . . .

Подъ планинскитѣ върхове се бѣше издигналъ сребърнобѣлиятъ дискъ на месеца, подобно на голѣмо свѣтнало огледало. Остритѣ скали, за-

градени отъ дълбоки язове, блѣснаха на хладната свѣтлина. Заснѣжениятъ връхъ на Дарвасъ свѣтѣше като неженъ бисеръ и въ небето около него се отразяваха синкавобѣлитѣ гигантски върхове, подобни на корабни платна. Приятна хладина обливаше гърдитѣ ни и ни изпълваше съ нови сили и смѣлость. Въ пещеритѣ около насъ се обаждаха чакали. Тукъ тамъ се чуватъ като детски викове, ту се смѣятъ като побѣснѣли, ту плачатъ като самотни хора изъ планината. Отъ време на време съ тѣхния вой се примѣсва и воя на хиена, а още по далечъ глухия ревъ на скитащъ тигъръ.

Воднитѣ маси се оттеглятъ постепенно пакъ въ леглото си. Бавно се движимъ напредъ. Конетѣ и козитѣ се катерятъ по внимателно отъ хората и се оглеждатъ въ всѣка пропасть. Ние бѣхме вече не далечъ отъ нашата цель, може би само 1 часъ пжтъ ни оставаше до главната група и надеждата за скорошната срѣща съ нашитѣ другари, следъ като бѣхме преминали доста опасности, ни радваше. Внезапно откъмъ низкия храсталакъ, който ограждаше пжтя ни, се чу нѣкакъв шумъ и една бѣла дреха като да се метна и полази . . .

— „Стои! . . . извика единъ грубъ гласъ на тюркменски диалектъ и следния моментъ вече ние бѣхме заобиколени отъ цѣла орда въоржени текинци, едно разбойническо тюркменско племе, което обитаваше планинитѣ наоколо. Никой отъ насъ не вдигна ржка за отбрана, впрочемъ ясно е, че това бѣше свършено безполезно. Ритници и удари последваха и въ скоро време ние бѣхме вързани здраво съ ржце на кръста, така силно, щото като че ли коститѣ ни се чупѣха.

Въ бързъ ходъ тѣ ни подкараха съ камшици по една тѣсна планинска пжтека и следъ 20 минути ние видѣхме нѣколко голѣми палатки, заобиколени отъ огньове. Предъ най-голѣмата и най-хубавата отъ тѣхъ седѣше войводата на текинцитѣ, старъ човѣкъ съ дълга черна брада и грубо, нашарено отъ пѣпки лице. Нашитѣ мжчители ни домъкнаха при него и застанаха следъ това съ страхопочитание нѣколко крачки назадъ. Нѣколко минути войводата ни гледа мълчеливо, а после започна на единъ разваленъ руски езикъ: „Чрезъ моитѣ съгледвачи азъ бѣхъ въ течение на цѣлия ви походъ добре ориентиранъ за васъ. Вие идете отъ страната на петокрилата звезда и търсите въ моята земя злато. Това ви намѣрение обаче не ще успѣе, тъй като ние ви решихме вашата бждаша участъ. Ние ви осждихме на заслужена смъртъ“. Следъ тази речъ, въ която бѣше произнесена и присждата ни, главатарътъ, безъ да ни удостои поне съ единъ погледъ, даде знакъ на своитѣ хора и се изгуби въ палатката си. Веднага къмъ насъ се приближиха осемъ души разбойници и ни поводоха обратно по сжщия пжтъ, по който бѣхме дошли. Обаче следъ стотина метра ние се отклонихме и тръгнахме по единъ стрѣменъ спусъкъ

направо към низината. Пъсчното море блъщеше на пълната лунна светлина като бѣла копринена покривка, студено и чисто. Нѣколцина текинци въоръжени съ гребла крачеха напредъ. Скоро тѣ спрѣха и започнаха да копаятъ шест дупки — три отсамъ и три оттатък. Ние разбрахме пълкено то намѣрение на разбойниците... Съ ужасъ видѣхме сега наблизо нѣколко почернѣли черепи — това бѣха главитѣ на други осждени като насъ, изгризани отъ хищнитѣ животни, а сега стърчеха изъ пъсѣка зловещо почернѣлитѣ черепи.

Разбойницитѣ гребѣха бавно и често се смѣняваха. Следъ единъ часъ ужасно очакване нашиятъ четирма бухарски пжтеводители бѣха зарити вече до шия съ пъсѣкъ. Сега идеше редъ на насъ. Сасновъ викаше отъ отчаяние и напраздно се дърпаше да скѣса веригата. Азъ стоехъ до него замаянъ, вкамененъ, безъ да съмъ въ състояние дори една дума да проговора. Смъртенъ страхъ бѣше ме вковалъ съ желѣзна сила и бѣше парализиралъ всичкитѣ ми членове. Следъ нѣколко минути тежкитѣ пъсѣкъ почна да ни притиска отвсѣкжде. Нѣкой отъ мжчителитѣ ми пхна въ устата едно дърво и когато азъ го повърнахъ и изплюхъ, последва такъвъ силенъ ударъ по гливата ми съ ботушъ, щото азъ изгубихъ съзнание.

Тъмнината около насъ не трая дълго. Влажниятъ пъсѣкъ вършеше своето. Азъ отворихъ очи — ние бѣхме самички. Като малки пламъчета се виждаха на върха огньоветѣ на разбойниците предъ тѣхния лагеръ. Отъ близкитѣ пещери плачеха, смѣха се и крещеха, както и по-рано чакалитѣ. Обезобразенитѣ глави на заровени преди насъ нещастници, стърчеха като праздни, пробити гърнета изъ пъсѣка. На нѣкои отъ тѣхъ се виждаше тукъ тамъ месо, но повечето бѣха изпогризани до кости.

Сасновъ напрегна мишици и съ всички сили опита да излѣзе изъ дупката. Отчаяно движеше той насамъ нататъкъ раменетѣ си, поразмѣстваше пъсѣка, но скоро силитѣ му го напуснаха и той разбра, че безъ чужда помощ е невъзможно да се избавимъ.

До него бухарецътъ бѣше затворилъ очи и изглеждаше като заспалъ, другитѣ негови съотечественици — сжщо. Азъ дори несмѣхъ да погледна: презъ главата ми хвърчеха трескаво ирачни мисли. Азъ мислѣхъ за жена, за моитѣ

малки деца и единъ купнежъ само, да живѣя, да живѣя, бѣше изпълнилъ цѣлото ми сжщество...

Наблизо се чу отново лая на хиенитѣ... Воя на чакалитѣ се усили, стана по-крагъкъ и подръзъкъ. Отъ челото на Сасновъ потече студенъ потъ. Бавно, повѣвани отъ вѣтъра, коситѣ му се посипаха върху челото. Изведнажъ, като че ли нѣкаква мисль проблесна въ него: очитѣ му бѣха широко разтворени, той извика: Ето, ето! Звѣроветѣ! Тѣ ще огризатъ месото отъ главитѣ ни! Маединъ, бухарецътъ, го погледна и му пошепна едва чуто: Да, така правятъ тѣ, така наказватъ!...

Хиенитѣ непреставаха да виятъ, и все по нови прииждаха къмъ първитѣ. При скалитѣ, само нѣколко метра далечъ отъ насъ се мѣрнаха две черни сѣнки и пакъ изчезнаха бързо. А следъ това виждахме по-често тъмнитѣ сѣнки и то все по-

Раковица

фот. Кр. Савовъ

многобройни. Ту се влечеха, ту подскачаха, се по-близо и по-близо до насъ, живи заровенитѣ!... Смъртъта!... извика пакъ Сасновъ, и викътъ му стана нечовѣшки, страшенъ.

Една хиена се бѣше примъкнала и клопаше съ челюститѣ си, подушила вече жертвитѣ.

„Но млѣкни най-после... шепнѣше съ разтреперенъ гласъ Маединъ. Мълчанието е последното ни оржие, нека пестимъ поне него... Но бѣше вече късно... Животнитѣ правѣха се по-тѣсни кржгове около ни. Една отъ хиенитѣ се доближи до стърчащитѣ глави и заби остритѣ си зжби въ черепа. Чу се круськъ... Внезапно една муцуна душна изотзадъ лѣвата страна, току до слепитѣ очи на Сасновъ. Той изпише съ дрезгавъ и пресипналь гласъ. Хиената отскочи назадъ, поспря се малко, но следъ това отново пропълзя къмъ него, като страшно тракаше зжби... Той пакъ извика... Маединъ искаше да му по-

могне и съ свирене и кашляне опита да подмами звѣра къмъ себе си. Напразно. Гладното животното не искаше да се откаже отъ избраната си плячка . . . Лицето на Сасновъ се изкриви, очитѣ изкочиха, устнитѣ се разтвориха широко и трескаво треперѣха. На устата му се показа цѣна, нѣкакви неразбрани думи се чуха, обзе го лудостъ...

Тукъ се случи нѣщо неочаквано . . . Нѣкакъвъ страшенъ грѣмъ прониза въздуха. Найпърво единъ, следъ него втори, трети, цѣлъ залпъ. Звѣроветѣ избѣгаха настрани и изчезнаха като призраци въ планината. Въ лѣво отъ насъ свѣтнаха пакъ червенитѣ езици на пушкитѣ. Бит-

ката съ разбойницитѣ бѣ въ пълень разгаръ... „Професорътъ е пристигналъ съ своето отдѣление, се обърнахъ азъ къмъ Сасновъ, но той гледаше се още безчувствено и само когато нѣколко бързи фигури преминаха край насъ и се хвърлиха въ водитѣ на рѣката къмъ отсамния брѣгъ, едва тогава Сасновъ се съвзе и извика, високо и пронизително. „Красинъ, Красинъ!“

Откъмъ пѣсѣния брѣгъ на рѣката се зададе въоръженъ съ пушка въ ржката, доцентътъ. Ние се смѣхме, плачехме отъ радостъ и току викахме луди отъ щастие: Спасени сме, спасени сме.

С. В.

СТАРИ ПЖТУВАНИЯ ПРЕЗЪ БЪЛГАРИЯ

Отъ Доменико Сестини.

(Прев. отъ италиански на френски въ Nouvelles Annales des voyages V Serie, 1854, Paris, томъ II стр. — 129—180, томъ III стр. 5—22)

Пжтуване отъ Виена до Русе по Дунава, оттамъ по суша въ Варна и отъ Варна въ Цариградъ по Черно-море въ 1780 година

Тимокъ е голѣмо село въ областъта, кждето пребиваватъ разни търговци.

Както нѣкога, така и сега детятъ голѣмо число скакалпи, наречени locuste на влашки. За щастие, голѣми количества падаха въ водитѣ на Дунава, и така бичътъ донѣкжде се намалываше.

На 4 часа минахме подъ Вирфа; по протежението на Дунава на страната на Влашко по полето сж разпрѣснати тукъ и тамъ селища.

Следъ малко е селото Неселъ, следъ 3 часа стигнахме въ Флорентина, голѣмо село или турска касаба.

По-далечъ на 3 часа отъ Тимокъ, на една подводна скала, е разположена крепостъ, германска постройка, но поради благоприятния вѣтръ минахме това разстояние за 1 часъ. Срѣщатъ се още турски села: Кушиява и Кутова, откждето започва да се появява Видинъ. Следъ Кутова има единъ о-въ съ сжщото име.

Спрѣхме въ Видинъ въ 9 часа вечеръта тъкмо по новолуние, когато, споредъ турския обичай, съ топовни, пушечни и револверни гърмежи биде известенъ байрама. Градътъ бѣше освѣтенъ презъ време на тържеството. Сега е една крепостъ въ България (древн. Мизия); нападната отъ унгарцитѣ въ 1739 г., но безуспѣшно. Единъ паша, единъ яничеръ-ага и единъ сердаръ сж натоварени съ защитата на крепостъта, кждето само турцитѣ иматъ достѣпъ.

Останалата частъ отъ града е много мръсна и незначителна; ние можахме да видимъ малко нѣщо поради байрама; всички дюкянчета — и турски, и християнски, бѣха затворени. Презъ

тѣзи празници турцитѣ се отпускатъ въ отношенията съ християнитѣ и вѣрватъ, че всичко имъ е безнаказано позволено.

Нашиятъ турчинъ, господарътъ на лодката, следъ като си свърши работата и си направи байрама, като се помоли въ джамията, пожела да трѣгне. Въ сжбота, 30 септемврий, 11 часа сутринъта, започнахме да плуваме. Наскоро срѣгнахме единъ островъ — Сикишианъ Адаси, или „Островъ на пълха“. Тукъ се намиратъ пазачница и мрежи за риболовъ, главно моруна, която се нарича съ латинското име huso; това е единъ видъ есетра, която се лови на много други мѣста по Дунава и има голѣмо значение, тъй като съ нея въртятъ голѣма търговия. Солятъ я и я изпращатъ въ много мѣста, дори въ Цариградъ; тя е обикновена храна презъ поститѣ на гърцитѣ и другитѣ християнски народи. Голѣмитѣ риби струватъ 8 пиастра, и смѣта се, че съ всѣко хвърляне на мрежата могатъ да се уловятъ 10—20. Найдобъръ риболовъ се извършва въ Сикишианъ Адаси.

Турцитѣ въ Цариградъ знаятъ само своя езикъ — простиятъ народъ има своя говоръ, изпълненъ съ груби и просташки изрази. Честни и учтиви хора и такива, които иматъ нѣкаква култура, които сж били подъ ржководството на ходжи или учители, говорятъ съ по-отбрани думи. Така, при двора на султана всички приближени и благородници говорятъ турски, обогатенъ съ арабски или персийски термини. Но турцитѣ, които живѣятъ въ пограничнитѣ мѣста, населени съ различни народности, знаятъ езицитѣ, които се говорятъ тамъ, т. е. — български, босняшки и влашки и може да се каже, че отъ Бѣлградъ до

устията на Дунава много турци лесно се обясняват на тѣзи езици.

На 3 часа отъ Видинъ се срѣща другъ малкъ островъ, нареченъ „Канапа“. Въ 4 часа минахме покрай турското село Рикчерекъ, следъ което се намиратъ две островчета — едного на лѣво, наречено Деса, а другото Скомиа. Въ 6 часа пристигнахме въ селото Плавикиенъ или Плевица, кждето ядохме хубави, жълти пжпеша, които ставатъ въ изобилие въ околността на Видинъ. По-далечъ видѣхме Кара-Лумонъ, на около 12 часа отъ Видинъ, което минахме презъ нощта.

При хубаво време и благоприятенъ вѣтръ продължихме плаването презъ цѣлата нощ и на разсѣване се намѣрихме на владената въ рѣката суша Зибро.*) Следъ изгрѣвъ слънце вѣтрътъ протана, и не можехме да напредваме много.

Въ 2 часа се намѣрихме въ едно влашко село, наречено „Ниди е“, наблизу до което тече едноименна рѣка. Срещу него е Котослу, което изобилствува съ *Rhus cotinus*, което на влашки се нарича *Scotpie*!

Въ 3 часа минахме презъ Орава или Рахово, нѣкогашенъ германски замъкъ, отъ стѣнитъ на който още се забелязватъ останки.

На лѣво срещу Орѣхово е селото, наречено Ялорница, кждето протича голѣма рѣка съ сжщото име, която иде откъмъ Крайова. Орѣхово е разположенъ на една височина, населенъ е съ турци, и евреи. На крайбрѣжието се виждатъ развалинитъ на една сграда съ две кубета — нѣкогашна градска баня.

Следъ Орѣхово е о-ва Сало-Ноаза и после едно разрушено при войнитъ съ австрийцитъ село, наречено Ташлинъ (мѣсто съ камъни) на турски и Коврикше на влашки. Къмъ 9 часа вечерта пристигнахме въ единъ градъ, нареченъ Ваденъ, отдалеченъ на 6 часа отъ Орѣхово. Има крепостъ. Брѣгътъ на дѣсно е хълмѣстъ, а влашкиятъ е равень.

Въ понеделникъ, на 2 октомврий, рано напустнахме Ваденъ и следъ 2 часа стигнахме въ Беслие, влашко село, което е било изгорено отъ руситъ, и кждето сега сж останали само нѣколко колиби. Направихме нѣкои покупки и се снабдихме съ вино, което отдавна ни липсваше. Лодкаритъ сжщо бѣха слѣзли и тѣй като бѣха власи, съ удоволствие се черпѣха съ съотечественицитъ си. Но господарѣтъ, като виждаше, че се спиратъ повече отъ обикновено, каза, че съмнителни лица сж задигнали кормилото на барката и така ги застави бързо да се изтичатъ на борта.

Въ лѣво, наблизу до селото, има едно голѣмо село — Садова и на 2 часа отъ него е с. Челии. Тамъ рускитъ войски сж лагерували нѣколко време.

*) Изглежда, че е *Sebrum* на Антонинъ.

После се забелязватъ четири други села, разположени по лѣвия брѣгъ — Верде и Исасъ сж дветъ последни. Тукъ Дунавътъ образува различни острови и дѣсниятъ брѣгъ е все високъ и планински.

По пжтя ни, на дѣсно, е Никополъ, въ който пристигнахме следъ 3 часа. Турцитъ го наричатъ Ниебулъ или Нигеболи; срещу него се втича Олту (Алута на древнитъ) близо до с. Туркулъ, на турски куле (сжщото значение има и влашкото му име).

Никополъ е въ една долина, заградена съ Дунавския брѣгъ. Запазенъ е отъ една планина, на върха на която има крепостъ. Името му е дадено още при основанието му отъ Траяна следъ победата надъ Денебала. При гърцитъ е билъ седалище на епископъ, а после — на митрополитъ. Въ 1393 г. турцитъ нанесоха тукъ голѣма победа и изклаха много християни при императора Сугизмунда. Сега е населенъ отъ турци и гърци и е седалище на паша. Римъ поддържа единъ архиепископъ съ седалище Русе, кждето има много католици. Покрай брѣга кривулича пжтъ за гробищата, а по скалитъ се виждатъ останки отъ различни надписи. Този брѣгъ е малко високъ и изобилствува съ *Ruscetimus*. Следъ Никополъ е единъ островъ, после селата Бебина, Фистокъ и Ливина, последното срещу о-въ Балта, на турски гьолъ.

Преди стигането въ нашата последна станция, срѣща се още Систови или Шистова и после Пиргосъ, съ останки отъ стѣни, наречени Диликчайа, единъ о-въ нареченъ Каоликъ, както и едно друго мѣсто, наречено Деве-таши, т. е. „Камъкъ на камилата“. Последното мѣсто е до Русе, дето пристигнахме въ вторникъ, 3 октомврий, въ 11 ч. съ пушечни гърмежи, съ които отпразднувахме щастливото си плуване. А откъмъ града въздухътъ ехтѣше отъ страшни виковете: „Жумуртакъ, жумуртакъ — чумата, чумата!“

И затова първата ни мисль бѣше, че трѣбва да намѣримъ колари и да тръгнемъ направо за Варна. Поради голѣмия багажъ трѣбваше да вземемъ петима, като имъ платихме по 7 пиастра.

Пжтуване отъ Русе до Цариградъ.

Докато трая почивката, оставихъ грижата на Матео да натоваря куфаритъ ми и своитъ стоки, които бѣше купилъ въ Землинъ, и отидохъ въ Ханъ-Челеби, кждето знаехъ, че е отседналъ М. Михайлъ Песгеръ, германски търговецъ. Намѣрихъ го заключенъ въ писалището си понеже се пазѣше отъ чумата. Прие ме съ голѣма мжка. Виждаше се, че за пръвъ пжтъ се намира въ мѣсто, заражено отъ чума. Увѣрявахъ го, че азъ трѣбва да се страхувамъ повече отъ него, защото той живѣе въ заражено мѣсто, а азъ идвамъ здравъ. Бихъ се боялъ повече, ако не знаехъ предпазителнитъ мѣрки като се движа по улицата или при

среща. Убеденъ най-после съ голѣма мжка, той вдигна заградата и ми позволи да влѣза. Имахъ голѣма нужда отъ почивка и, следъ като се потморихъ, взехъ сбогомъ съ добрия търговецъ, който бѣше се успокоилъ. Отидохъ да посетя епископа на Никополъ — Д. Паулъ Донаулиа, възрастень човѣкъ, съ строги навици, какъвто трѣбва да бжде всѣки свещеникъ, който води отшелнически животъ.

Той не постъпи като германския търговецъ, а ме прие безъ колебание, тъй като е свикналъ съ предпазителнитѣ мѣрки, които се взематъ въ тѣзи случаи.

Както виждате, могатъ да се правятъ посещения, да се кръстосва града, кждето чумата вилнѣе. Разбира се, при такъвъ бичъ страхътъ, ужасътъ „la Scanto“, както казватъ сицилийцитѣ, могатъ да докаратъ отпадане. Когато чумата върлува въ Турция, тя не може да се ограничи нито отъ кордони, нито отъ военни строгости, които тукъ не сж въ сила. Всѣки самъ трѣбва да има грижа за опазването си, както имашъ случая да говоря въ едно съчинение, като давахъ описание на чумата, която върлуваше въ 1778 год. въ Цариградъ. Вѣрва се, че чумата въ Русе е пренесена отъ Одринъ, но тя не е напуснала страната отъ голѣмата епидемия презъ 1778 год.

Когато излѣзохъ отъ епископа, Матио бѣше пригответилъ всичко, и ние привечеръ тръгнахме на пѣтъ. Но случи ни се нѣщо, което никому не би било приятно въ време на чума, защото бѣхме заставени да влѣземъ въ стаята на агата, препълнена съ турци-пазачи и шокадари.*)

Азъ бѣхъ облѣченъ по татарски, а Матио — по европейски, нѣщо което предизвика любопитство или подозрение у агата, тъй като минавахме въ подчинената му областъ. Той ни повика, за да

*) Слуги, които държатъ дрехитѣ.

види, дали може да ни наложи нѣкоя глоба, ако случайно нѣмаме паспорти. Подчинихме се. Намѣрението му бѣше да ни застави да платимъ харачъ, т. е. таксата която плащатъ всички подчинени (раи) на султана.

Азъ му обяснихъ, че чужденцитѣ не се глобаватъ, че сж свободни да преминатъ цѣлата държава и че освенъ паспорта си взетъ въ Виена, имашъ едно позволително отъ Бѣлградския паша. Той не искаше да слуша нищо, като казваше, че е необходимо да имамъ ферманъ отъ султана. Следъ дълги преговори и, като видѣ, че не може да ми се наложи, агата започна да се смѣе, като заповѣда „да ни отворятъ пѣтя“, т. е. да ни оставятъ да си вървимъ по работата.

Следъ тази разправа, ние се присѣдинихме къмъ кербана, който се състоеше отъ 9 коли.

Следъ като вървѣхме много, не бѣхме отделени отъ Русе 1 миля и $\frac{1}{2}$, а ми се струваше, че сме изминали двадесетина, но биволътъ съ бавнитѣ си стѣпки не напредва повече отъ костенурка.

Минахме само едно българско село разположено въ една долина образувана отъ варовници, наречено Куле, поради останкитѣ отъ една кула.

На $1\frac{1}{2}$ миля отъ Русе, доста късно вечерта решихме да си починемъ въ хубавъ ханъ, който имаше за фирма откритото небе и кждето всѣки си избра стая, която си хареса, като си легна на естествено зеленъ килимъ. Удобно бѣше и това, че на сутринта никой не бѣше длъженъ да плати 5 гроша въ брой.

Тъй като въ Турция не се намиратъ удобства, трѣбва да се задоволимъ съ всичко. Трѣбва да се прави това, което кербанътъ прави; при все че можехъ да спя въ моята покрита кола, спяхъ навънъ, като бѣхъ сигуренъ, че нѣма да се разболѣя, защото въздухътъ бѣше сухъ и бѣхъ покритъ съ дрехи и пѣтническото си палто по турски.

(Следва)

ВЕСТИ И БЕЛЕЖКИ

П РА В И Л А

ПРИ НЕЩАСТНИ СЛУЧАИ ВЪ ПЛАНИНИТѢ. ЗА ДАВАНЕ ПЪРВА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩЬ

ОБЩИ ПРАВИЛА.

1. ПРИ СЪБЛИЧАНЕ на пострадалия: наранената частъ на тѣлото да се съблече най-накрай; при обличане — наранената частъ да се облече най-напредъ.

2. ВСИЧКИ ВРЪЗКИ, копчета и пр. да се разхлѣбятъ, ако краищницитѣ посиняватъ.

3. РАНИ никога да не се пипатъ съ прѣсти; не измивайте съ вода, не поставяйте памукъ върху раната; превържете раната по възможность сухо. Малки одрасквания намажете съ йодъ; отворени рани никога обаче не изгаряйте съ йодъ.

4. КРЪВОИЗЛИЯНИЯ: при изтичане на кръвта

отъ венитѣ (тъмно червена кръвъ) издигай високо наранениятъ членъ и превържи върху раната, безъ да стѣгашъ; при кръвоизлияние отъ артерии (ясно червена шуртяща, или прѣскаща кръвъ) — опасность за живота! Стегни всѣкога мѣстото 2—3 прѣста далечъ отъ раната (между сърдцето и раната) посрѣдствомъ кърпа, връвъ и пр. и повикай или изпрати веднага при лѣкарь не по-дълго отъ 2 часа).

5. ПРИ ПРИПАДЪКЪТЪ — не давай вода за пиене, или друга течность на припадналия докато не се съземе, сипете студена вода по главата, лицето, гърдитѣ; достѣпъ на свѣжъ въздухъ; изкуствено дишане; при желание за повръщане извърни главата на страна. Освенъ това, постави главата да лежи по-низко отъ тѣлото при бледно лице; при зачервено лице (слънчевъ ударъ) обратно, главата да лежи по-високо. Следъ съвземането дайте за пиене изобилно студена вода и пр. и подгряжайте духътъ на пострадалия чрезъ шег и пр.

6. ПРИ ИЗМРЪЗВАНЕ: внасяй измръзналия въ студена (въ никакъв случай въ топла) стая и разтърквай измръзналите части съ снѣгъ, или мокри студени кърпи до зачервяване; постепенно затопли чрезъ увиване въ топли одеяла; накрай вече — въ топла стая и топли пития. При нужда — изкуствено дишане.

7. ПРИ УХАПВАНЕ ОТЪ ОТРОВНА ЗМИЯ — стегни здраво мѣстото между раната и сърдцето; раната изсмучи (съ здрави уста!) и изгори; вътрешно — алкохолъ.

8. ПРИ НАВѢХВАНЕ — студени компреси; избѣгвай движение съ навѣхналия членъ и не прави опити да го намѣствашъ.

9. СЧУПВАНЕ НА КОСТИ — Съблѣчи дрехи и обувка внимателно; евентуално ги изпори при шевоветѣ. Постави шини (отъ дъсчици, мукава и пр.) и то по-дълги, надъ счупения краищникъ, и вревържи. Избѣгвай излишни движения.

10. ПРИ ИЗГАРЯНЕ (отъ огънь или глетчеръ) — намажи изгорѣлите части съ боровъ вазелинъ или смѣсъ отъ леноно масло и варъ.

Къмъ скиоритѣ. — Скрѣбната вестъ за трагично загиналиятѣ недавна нашъ отличенъ другаръ въ Витоша Димитъръ Бърдаровъ ни дава поводъ да се замислимъ по-сериозно върху опасноститѣ на зимниятъ туризъмъ.

Предъ видъ бързото разпространение на ски-спорта и увлечението на широката маса къмъ този спортъ, не сж изключени и за въ бъдеще подобни случаи, поради което намирамъ за нужно да се припомнятъ и вменятъ въ дългъ на всѣки туристъ следнитѣ основни правила:

1. Не трѣгвай въ планината при кавото и да е време (особенно на Витоша, която е известна зимно време съ своитѣ изненади и капризи), а грижливо разучи по-рано изгледитѣ на времето, състоянието на пжтища и пр.; при неблагоприятно време отложи излета. Ако те изненада снѣжна виелица въ планината — предпочитай да се върнешъ къмъ най-близкиятъ населенъ пунктъ, отколкото на всѣка цена да стигнешъ обекта на излета.

2. Трѣгвай рано, съ разчетъ да стигнешъ 1—2 часа преди мръкване въ нѣкоя хижа, землянка и пр., където ще пренощувашъ; ходи само по добре известни, или ясно маркирани пжтища.

3. Екипировката ти да е пълна и целесъобразна; нищо да не ти липсва, но и нищо излишно, което да те претоварва. Забравяй никога цвѣтнитѣ очила (зелени или тъмни) при зимнитѣ излети; тѣ предпазватъ очитѣ ти отъ възпаление, а отъ друга страна даватъ възможностъ да гледашъ презъ време на виелицы и пр.

Предпочитай скиорскитѣ вълнени шапки (авиаторски образецъ). Носи топли ржкавицы, вълнени чорапи и такива въ запасъ.

4. Не трѣгвай никога на гладенъ стомахъ зимно време на излетъ, когато не се чувствашъ добре и следъ тежка физическа или умствена умора. Енергията, която харчишъ въ планината, трѣбва да има отъ какво да се поддържа, иначе си загубенъ!

5. Поддържай винаги духа на другаритѣ си на висотата — а тѣ твоя. Никога не изпадай въ малодушие и не се отчайвай. Почувствашъ ли че губишъ (или другаря ти губи) сили и ти се доспива — а това е най-опасниятъ моментъ — почини на кракъ за малко, подкрепи се, вземи два три залъка храна, една две глътки топло питие (термосъ) или конякъ и пакъ трѣгвай; приказвай съ изнемошѣлия и подкани него къмъ сжщото; правете шегы съ него, глупости, викайте, пѣйте, раздрусвайте го отъ време на време — каквото щете правете само му поддържайте духа и не го оставяйте по никой начинъ да губи още повече куражъ и сили, или да заспи. Защото това е вече края и всички по-нататъшни усилия сж напразни. Идете даже до жестокостъ, въ краенъ случай, въ своитѣ усилия да го поддържате на висотата чрезъ щипене и удряне съ широкъ дланъ по дебелиятъ меса, като обаче сами не се издавайте, че се тревожите много за състоянието му; защото забележи ли, че се безпокоите много за него — той губи още повече духъ.

6. При попадане въ прѣспи или затрупване отъ лавини, старай се винаги да се освободишъ първо отъ скитѣ или ракетитѣ на краката си и следъ това съ силни и бързи движения на краката и главно на ржцетѣ се мжи да изплувашъ (точно както въ водата) надъ снѣга.

7. При измръзване разтривай другаря съ снѣгъ или мокра кърпа до зачервяване и го овии после въ топли одеала. Не го вкарвай веднага въ топла стая, а постепенно затопли. Когато се съвземе, дай топли пития или малко алкохолъ. Ако е нужно — изкуствено дишане. Премръзнали части (посинели и почернели краища) наложи съ намазанъ вазелинъ или дървено масло памукъ и леко превържи.

8. Ако изнемошѣлия или измръзналия следъ всички положени усилия не може да се движи, пригответъ отъ четири ски една шейна (чрезъ превързване) завий го въ одеала и така го вози до най-близката хижа и пр., но не го оставяй никога да лежи самъ и да губи още повече духъ. Подкрепи го отъ време на време съ нѣщо за ядене и пиене, ако нужно даже на сила.

9. Не предприемай излетъ, особенно зимно време, който не е по силитѣ ти. Преди да трѣгнешъ добре прецени и предвиди всичко.

Инженеръ Х. Броксъ.

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Висшъ туристически съветъ при Българското Туристическо Дружество. На 2 февруари т. г., ще се откриятъ въ София заседанията на Висшия туристически съветъ при Б. Т. Д., при следния дневенъ редъ:

I. Държавата и туристическитѣ организации: 1. Отношенията между държавата и Б. Т. Д. като културно просвѣтна организация и 2. Подпомагане на дейността на Б. Т. Д. въ планината: строежъ на хижи, маркировка, залесяване.

II. Стопанската страна на туризма и дългътъ на общественитѣ организации (държава, окръгъ, община и пр.) за нейния развой: 1. Учредяване бюро за туризъмъ; 2. Орга-

низация за привличане въ България на туристи-чужденци и 3. Пропаганда на красотитѣ на българската природа и пр.

III. Разни.

Както е известно съвета се състои отъ почетнитѣ членове на дружеството; отъ видни общественици и хора на науката, познати като идеолози на туризма; отъ Централното настоятелство, контролната комисия и организаторитѣ на Б. Т. Д.

Съвета ще заседава въ домътъ на ловната организация на ул. Бѣлчевъ. Взетитѣ решения ще бждатъ поднесени на съответнитѣ власти.

Организаторът на Бургаския окръг. Г-нъ Тодоровъ отъ Ямболъ е свикалъ туристическа конференция въ Карнобатъ на 29 декемврий м. г., дето сж били представени клоноветъ отъ Ямболъ, Сливенъ, Карнобатъ и Айтосъ. Конференцията е била добре посетена, клоноветъ сж били добре представени. Разгледани сж и сж разисквани много въпроси отъ дружественъ характеръ. Развити сж мисли по въвеждането и воденето на статистическа книга, както общо за дружеството, така сжщо и за клоноветъ. Такива книги трѣбва да се водятъ най-редовно въ хижитъ и спалнитъ, за да може да се контролира броя на посетителитъ. Една книга за впечатленията и пожеланията на посетителитъ сжщо не е безъ значение. Понѣкога отъ такива пожелания могатъ да се почерпятъ и извадятъ цѣнни поуки.

По изучаване на районитъ е препоръчано, то да се ръководи отъ хора на науката, а събрания материалъ да се използва впоследствие за изготвяне на пътеводителъ въ казаната мѣстностъ.

Изтъкнато е сжщо голѣмото значение на излетитъ-срѣщи и между близкитъ клонове. Сливенскиятъ клонъ е опредѣлилъ вече две такива срѣщи за района си, а Карнобатскиятъ единъ за пролѣтътъ. Въ тѣзи срѣщи е предложено да се разглеждатъ и въпроси, които ще влѣзатъ въ дневния редъ на дружествения конгресъ.

Конференцията е препоръчала на клоноветъ да уреждатъ сказки съ или безъ диапозитиви. Ако клонъ не може да намѣри лектори, да се обърне къмъ другитъ клонове и направо къмъ Ц. Н. Сжщо не безъ значение сж и добре уреденитъ утра, вечеринки, концерти и забави, които между другото донасятъ за клоноветъ и малки материални помощи.

Препоръчва се на клоноветъ да привличатъ при себе си любители-фотографи за снимане интересни и забележителни мѣстности — материалъ, който ще послужи за изготвяне на диапозитиви.

Въ конференцията е обърнато внимание и на ненавременното издѣлжаване на клоноветъ къмъ Ц. Н., нѣщо което пѣкъ спира и спѣва неговата дейность.

Сливенскиятъ клонъ е съобщилъ, че по-голѣмата частъ отъ издадения отъ него Пътеводителъ на Сливенъ стои непласиранъ. Като се намалява цената му отъ 40 на 20 лв. Ц. Н., пѣкъ и клонътъ молятъ всички клонове и дружествени членове да се възползватъ отъ тази отстъпка, закупятъ известно число книги и помогнатъ съ това на клонъ.

Врачанскиятъ клонъ е устроилъ на Бждни вечеръ голѣма забава въ туристическия домъ за членоветъ на клонъ и тѣхнитъ гости. Въ 9 часа е била сложена бждната софра, а въ 12 часа е осветена елхата. Цѣлата нощъ е прекарана въ голѣма задушевность.

Старозагорскиятъ клонъ „Сърнена Гора“ — е избралъ ново настоятелство подъ председателството на енергичниятъ и преданъ туристически деятель г. Д-ръ Хр. Гюлеметовъ, подпредседателъ Петъръ Станевъ, секретаръ Михаилъ Пишовски и касиеръ Хр. Караколевъ и контролна комисия подъ председателството на Стеф. Георгиевъ.

Въ Айтосъ е основанъ новъ клонъ отъ Б. Т. Д. подъ името „Чудни скали“. — Възложено е на новоизбраното настоятелство да изработи устава и го представи за одобрение. Избранъ е управителенъ съветъ въ съставъ: председателъ Н. Т. Боевъ, подпредседателъ Ат. Даскаловъ, касиеръ: Ц. К. Яневъ, домакинъ С. Панайотовъ, заведующъ излетитъ Ив. Николовъ и членове: Коста Георгиевъ, Цвѣт. Петровъ, Ганчо Г. Кибритевъ и контролна комисия: Д. Георгиевъ, Т. Д. Камбуровъ и Б. Овчаровъ.

Новозагорскиятъ клонъ „Срѣдногорецъ“ е уредилъ презъ коледнитъ празници тридневенъ излетъ до върхъ „Чумерна“. Бждни вечеръ е посрещанъ на Детскитъ колонии.

Редакторъ: Ив. Велковъ.

Долна Орѣховица. Клонътъ Чукаръ е далъ на 4 декемврий м. г. голѣма литературно-музикална вечеръ въ мѣстното читалище „Братство“. Играна е пиесата „Горска Самодива“ при задоволителенъ успѣхъ. Вечеринката е била добре посетена.

— На 29. XII м. г. е възобновенъ Харманлийскиятъ клонъ „Родопи“. Избрано е временно настоятелство въ съставъ: председателъ Свѣтозаръ х. Ивановъ, секретаръ Цоко Д. Цоковъ и касиеръ Манолъ П. Маноловъ. На временното настоятелство е възложена грижата да употребѣи усилия да заздрави клонъ.

— Ц. Н. въ едно отъ последнитъ си заседания е взело следнитъ по-важни решения:

1. Да се уредятъ съвмѣстно съ ски-клуба и Ю. Т. С. курсове, въ които младитъ туристи и скиори да се запознаятъ съ правилата за зименъ туризъмъ и ски-туризъмъ.

2. Да се уреди конференция на дружественитъ организации, която да се състои следъ заседанието на В. Т. съветъ, 2. II т. г. Конференцията ще се занимае съ следния дневенъ редъ: 1. Докладъ на организаторитъ, 2. Насоки за бъдеща дейность (реферира председателя на Ц. Н. г. Н. Галчовъ) и 3. Разни.

3. Да се уредятъ областни срещи съ организационенъ и излетенъ характеръ: на 2. мартъ т. г. въ Шуменъ за клоноветъ отъ Шуменъ, Провадия, Варна, Попово, Русе, Разградъ и Преславъ; на 4. мартъ или евантуално на 9 с. м. въ гр. Ст.-Загора за клоноветъ отъ Харманли, Хасково, Пловдивъ, Ст.-Загора, Казанлъкъ, Нова-Загора, Чирпанъ, Ямболъ, Бургасъ, Карнобатъ, Сливенъ и Айтосъ; на 6. априлъ въ Дръновски манастиръ за клоноветъ отъ Търновския районъ; на 27 априлъ въ Дуница за клоноветъ отъ София, Перникъ, Самоковъ, Кюстендилъ, Банско, Разлогъ и Дупница; на 6 май въ Черепишкия манастиръ на клоноветъ отъ Враца, Берковица, Видинъ, Мездра, Ловечъ, Плѣвненъ и Червенъ Бръгъ и на 18 май въ Костенецъ за клоноветъ отъ Пазарджикъ, Пловдивъ, Долна баня, София, Самоковъ, Перникъ

Освенъ горнитъ решения Ц. Н. е: 1) възложило на г. К. х. Радоновъ, по докладъ на бургаския организаторъ, да замине за Бургасъ съ целъ да влѣзе въ връзка съ клоновитъ дейци за възобновяване на клонъ и да даде упътвания за по-активна дейность; 2) изслушало е доклада на председателя г. Галчовъ въ връзка съ обединението на туристическитъ дружества въ София; 3) отпуснало е помощъ отъ две хиляди лева на майката на трагично загиналия на 21. XII м. г. въ Витоша дружественъ членъ Дим. Бардаровъ, администраторъ на сп. „Б. Туристъ“ и чиновникъ при Ц. Н.; 4) приело е предложението на Ц. Н. на Евр. туристически дружества за една среща, въ която да се разглеждатъ въпроситъ по обединението, хижестроенето и др.

Редовни съобщения Кърджали—Ортакой презъ Мастанли и Кушукавакъ е уредила Мастанлийската окръжна постоянна комисия, като за целта е поставила своя собствена камионетка, която ще трѣгва отъ Кърджали всѣки понеделникъ 8 ч. сутринъ. Камионетката ще спира въ Мастанли, Гьоквиатъ, Кушукавакъ, Попово, Демарлеръ. Таксата отъ Кърджали до Мастанли е 50 лв., до Кушукавакъ 102 лв., и до Ортакой 220 лв.

СЪДЪРЖАНИЕ. — Н. Галчовъ, Новогодишни размишления; Ст. Н. Шишковъ, Голѣмо Бѣлово и Раковица; Г. Рудневъ, Опасноститъ на пустинята Дарвазъ; Доменико Сестини, Стари пѣтувания презъ България; Вести и бележки. Дружественъ животъ. Трицѣтна начална картина отъ В. Захариевъ.

Придворна печатница